

יצחק באשעוויס זינגער – צווייטער טייל

Yitskhok Hersh Zinger, son till Batsheba – del två

"Satan i Goraj"

Singers debutroman berättar om pogromen i byn Goraj inte långt från Bilgoraj, utförd av kosackerna under Chmielnicki-upproret 1648, då en tredjedel av befolkningen slaktades. Den röda tråden i berättelsen är kabbalisten från Smyrna som ska föreställa Messias. Samma tema tar Singer upp i boken "Slaven", som han skrev i Amerika.

Bort från Polen

Sedan Hitler kommit till makten och på grund av den i Polen rådande antisemitismen för Bashevis Singer till New York 1935. Där väntade honom redan brodern Israel Joshua, som var en etablerad och mycket framgångsrik författare. Singers partner med deras gemensamma barn emigrerade via Moskva och Turkiet till Palestina. Singer träffade sin son först 20 år senare och då på enträgen begäran av denne.

Kärlek och exil i New York

Även i New York fick Bashevis hjälp av sin storebror, som skaffade honom arbete som korrekturläsare, journalist och översättare i "Jewish Daily Forward". Trots att starten var god drabbades den blivande nobelpristagaren av en depression och under de första tio åren i USA skrev han endast lite och genomled en skaparkris också genom de ekonomiska svårigheterna och civilisationskrocken, som han upplevde. Detta skildrar han i berättelsen "Vilse i Amerika" och i den litterära självbiografen "Kärlek och exil". Sedan han 1938 träffat Alma Haimann Wassermann från München tycktes han liv stabilisera sig. För honom hade hon lämnat man, barn och ett borgerligt liv och tack vare henne kunde han återuppta sitt skrivande. Alma tog anställning i en affär och kunde på så sätt bidra till försörjningen. Han inledde en skapande period i "Jewish Daily Forward". Under denna tid ändrade han sin pseudonym till Varshavsky eller D. Segal.

1943 fick Singer amerikanskt medborgarskap. Först tio år efter ankomsten till USA kom hans följetong i tryck, där hans skildrar warszawajudarnas öde under titeln "Familjen Moskat". Under åren därefter publicerade han "Jacobys hus" och "Godset", som var familjehistorier om polska judar under senare delen av 1800-talet. 1958 kom "Trollkarlen från Lublin".

Bashevis Singers son Israel Zamir beskriver faderns liv som emigrant: "Han tittade på Broadway men såg Marszałkowskagatan i Warszawa. Han lämnade Polen i fysisk mening men inte känslomässigt. De flesta personer han skildrar kommer från Polen. För honom var Polen mer än landet där han föddes".

Fram till 1950-taler var Singer känd enbart för en begränsad läsekrets på jiddisch. Först när hans verk började översättas till engelska nådde hans skrivande ryktbarhet och han själv fick berömmelse.

Filosofi

I sitt skapande tog Singer upp religiösa och filosofiska moralfrågor och konflikterna inom den judisk-ortodoxa gruppen respektive den assimilerade judenheten. På ett målande sätt framkallade han den redan icke existerande judiska världen, i synnerhet den chassidiska i östra Polen.

Till de litterära mästerverken hör hans korta berättelser, som är sann berättarkonst och insiktsfulla porträtt av gestalterna. Privat fascinerades han bland annat av psykologi, fysik och filosofi, i synnerhet Spinoza och Schopenhauer, vilket ofta framkommer i hans verk. Därför uttalar personer i hans böcker ofta filosofiska teorier. Inflytandet från den klassiska ryska 1800-talslitteraturen är också tydligt. Han var en stor beundrare av denna. På frågan om vilken litterär auktoritet han hade nämnde han alltid sin äldre bror Israel Joshua.

Trots svåra perioder i livet och kortare periodiska avbrott i sitt skapande gränsade Singers hängivenhet till skrivandet nästan till besatthet, vilket också gav honom Nobelpriset i litteratur 1978. Han sa då att "Jag betraktar utmärkelsen som ett erkännande av jiddisch – exilens språk, språket utan territorium och utan gränser. Språket som saknar ord för vapen, ammunition, exercis, krigstaktik. Jiddisch är ett vist och ödmjukt språk för den förtryckta människan, som aldrig förlorat sitt hopp". När han tillfrågades varför han skriver på ett dött språk svarade han: "Jag tror på uppståndelsen. När millioner människor som talade jiddisch återuppstår kommer de att fråga vad som finns att läsa på deras språk."

Den sparsamme nobelpristagaren

Privat var Isaac Bashevis Singer en ensling, som levde i sin egen exil och föreställningsvärld. Han tålde inte bio eller teater, såg inte på tv, lyssnade inte ens på musik och i pressen läste han bara recensionerna av hans egna verk. Under sina sista 35 år i livet var han renlärig vegetarian och hans käraste fritidssyssla på ålderdomen var att mata duvorna i Central Park. Sin vegetarism motiverade han med etik och han skrev en gång: "För djuren är alla människor nazister och deras liv är ett evigt Treblinka".

Eftersom författaren i sitt liv kämpat mot fattigdom fick detta stort inflytande på hans personlighet. Hans sjukliga sparsamhet utvecklades till ren snålhet. Hans nya, förbättrade ekonomiska situation ändrade inget, utan han levde som tidigare; köpte inga nya kläder, gick från affär till affär för att hitta de billigaste varorna och undvek restauranger för att slippa betala dricks. Han lärde sig heller aldrig att köra bil. Han var ökänd för sin tankspriddhet som när han inte kom ihåg sitt eget lägenhetsnummer eller inte lyckades hitta hotellet eller salen, där han skulle hålla ett föredrag.

Kvinnornas man

Även om han inte var någon ståtlig man hade han stor framgång hos kvinnorna. Enligt en av hans väninnor berodde det på att han hade en unik förmåga att lyssna till och förstå kvinnor.

Smärtsamt

Sedan han lämnat Polen 1935 återsåg han aldrig sin lillebror eller mamma. De försvann någonstans i öster under sin flykt undan tyskarna. Fadern hade redan gått bort före kriget. Förintelsen var ett tema som Singer undvek och endast berörde indirekt.

Isaac Bashevis Singer dog vid 87 års ålder i Miami, Florida.